

William Blake – Poison Tree (Otrovno drvo)

William Blake je poznati engleski pjesnik i multitalentirani umjetnik – preteča mnogo poznatijih romantičara Wordswortha, Shelleya i Byrona. Na Blakeovim stihovima i mislima te i sve kasnije generacije engleskih pjesnika su pekale zanat i razvijale svoje talente. Dovoljno govori da ga je BBC stavio na 38. mjesto najvećih Britanaca svih vremena. Blake je bio vrlo polivalentan umjetnik, živo angažiran i zainteresiran za rješavanje problema svoga doba. On je razmatrao teme koje sežu od zloupotrebe dječijeg rada u počecima industrijalizacije pa sve do problema Boga, dobra i zla, prirode čovjeka, puteva ka sreći i samoispunjenju, pronalaženju vlastitog smisla i uloge na ovom svijetu i sl.

Pokušat ću na primjeru ove jedne pjesme dokazati značaj i relevantnost u današnjem vremenu kako Williama Blakea samoga, tako i poezije općenito, jer na prvi pogled oboje izgledaju tako daleki i drukčiji od našeg vremena, a poput svih velikih djela, duboko su integrirani u naše svakodnevne životne probleme i imaju mnogo šta za reći. Ova pjesma bi trebala poslužiti kao ogledni primjerak bliskosti poezije i našeg svakodnevnog života - živi dokaz da dobri pjesnici nikada ne zastarijevaju i da poezija nije neko romantično tra-la-la- la koje služi samo za mučenje jadnih učenika i prisjećanje na neka davna, zaboravljena vremena u kojima su živjeli ti pjesnički čudaci. Kao i filozofija i poezija se danas tretira kao nešto što i nema baš prevelike veze sa životom nego služi za šuplje mudrovanje i kičeno izražavanje. (Vjerojatno nije niti moguće, a ja sigurno nisam sposoban, prenijeti na hrvatski engleske rime, dvosmislenosti i aluzije skrivene u originalnom tekstu. Priložena grdobina od mogega prijevoda je samo sirova pomoć, u referentne svrhe, za one koji se ne služe engleskim pa je tako i tretirajte, jer potreban je pjesnik da bi barem donekle dostojno preveo poeziju na drugi jezik.)

Poison Tree

I was angry with my friend, I told my wrath did end
I was angry with my foe
I told it not, my wrath did grow.

And I watered it in fears
Night and morning with my tears.
And I sunned it with smiles
And with soft deceitful wiles.

And it grew both day and night
Till it bore an apple bright
And my foe beheld it shine
And he knew that it was mine.

And into my garden stole
When the night had veiled the pole
In the morning glad I see
My foe outstretched beneath the tree.

Otrovno drvo

Bio sam gnjevan na prijatelja, rekao sam mu i gnjev je nestao

Bio sam gnjevan na neprijatelja
Nisam mu rekao i gnjev je rastao.

Svakodnevno sam ga napajao svojim strahovima
Noći i danju svojim suzama
Ali sunčao sam ga osmjesima
I neprimjetnim lažnim lukavstvima.

A on je rastao danju i noću
Dok se nije izrodio u sjajnu jabuku
I moj neprijatelj je primjetio da se rumeni
I znao je da pripada meni.

Ušuljao se krišom u moj vrt
Kada je noć velom prekrila svijet
Ujutro sam se obradovao
Vidjevši svog neprijatelja mrtvog pod jabukom.

Ovu pjesmu sam izabrao kao reprezentativni primjerak iz dva razloga. Prvi je što dobro predstavlja stil i tematiku Blakeove poezije općenito a drugi što predstavlja ogledni primjerak poetskog uratka s kojim učenici najčešće ne znaju što bi započeli. Vide samo da se tu radi o govorniku koji razgovara s prijateljem i tako rješava problem, a s neprijateljem ne rješava ništa i neprijatelj završava mrtav pod jabukom a govorniku je drago što je to konačno završilo. Ali, kada se tu malo pažljivije pročepka, iščepkat će se jedna od najvažnijih životnih lekcija koja se ne može i ne smije ignorirati kako na individualnoj tako i na društvenoj razini.

Krenimo redom. Da bi se došlo do dubine moramo proći kroz površinu tj. ono što se očito vidi. Rekao sam već da govornik s prijateljem sjeda, razgovara i gnjev nestaje. S neprijateljem ne razgovara, stvari ostaju neraščišćene i guraju se pod tepih. Ukoliko bi sve ostalo na tome sve bi bilo u redu i ne bi bilo potrebe niti za pjesmom niti za posebnim promišljanjem o takvim problemima. Ali, kao što Blake kaže, gnjev se pohranjuje u nama i raste jer ga mi hranimo – svjesno i nesvjesno (rastao je dan i noć kaže pjesma). Budući da taj gnjev i korespondentni osjećaji ne nestaju, nego rastu oni neizostavno mijenjaju i nas same nakon što smo ih „uzgajali“ u sebi dovoljno dugo vremena. Na kraju tog evolutivno-degenerativnog procesa u pravilu se rodi nešto ružno.

Kako se to radi? Kako mi to hranimo te otrovne emocije? Blake kaže da mi hranimo te negativne emocije svojim strahovima, napajamo ih svojim suzama i sunčamo ih ugladenošću i uljudnošću. Uljudni smo i civilizirani s „neprijateljima“ iako duboko u nama, uz našu svesrdnu pomoć, negativni osjećaji rastu. Ilustrativan primjer za to je izvrsno prikazan u filmu „Pathfinder“ (Tragač). Mali vikinški dječak biva nehotice ostavljen u

jednom indijanskom selu u Americi, za vrijeme jedne od brojnih vikinških pljački i odrasta sa miroljubivim Indijancima. Nakon što odraste primjećuje u sebi brojne negativne emocije, nasilnost, okrutnost iako je do tada o sebi mislio kao o tipičnom, dobrom, miroljubivom Indijancu. Uplašen tim novootkrivenim osjećajima on pita lokalnu šamanku šta će biti s njim. U što će se naposljetku pretvoriti? Ona mu odgovara da u svakome od nas postoje dva vuka. Jedan je dobar, odan, privržen, tolerantan, pun razumijevanja a drugi nagao, nasilan, bijesan, okrutan. Mladi viking pita: „U redu! Jasno mi je toliko! I ja sam otkrio ta dva vuka, ali moje pitanje je koji će od njih pobijediti?“ – „Onaj koga budeš više hranio!“ – odgovori mu šamanka. Ukoliko bude gajio pozitivne, miroljubive misli a tjerao od sebe i suzbijao negativne, dobar vuk će rasti a zli se smanjivati, što nas vraća na našu pjesmu. Ukoliko ne raščistimo negativne emocije u sebi, one će neizbježno rasti, trovati nas i hraniti onog krvožednog vuka. To će se događati i kada smo svjesni tog procesa ali i u našoj podsvijesti.

Sve je stvar početnog stava prema nekome i ako malo proanaliziramo stvari, svi to radimo milijun puta na dan. Ukoliko smo prijateljski nastrojeni prema nekome imamo mnogo razumijevanja i uvijek uspijemo pronaći opravdanje za sebe, za svoje prijatelje, za svoju rodbinu, za svoj narod.

Nedavno sam pročitao da mi zapravo gotovo ništa ne znamo o drugim ljudima bez obzira koliko ih poznavali – osim naravno onih baš najbližih. Naime, taj autor tvrdi da mi svojim mozgom, stavovima i razmišljanjima dopunjavamo ono što objektivno znamo i na taj način kreiramo sliku o nekome. Uzmimo da nekoga dobro poznajemo i da znamo tri stotine informacija o tom čovjeku i njegovim postupcima. Ipak, to nije dovoljno za cjelovitu sliku tako kompliciranog i promjenjivog bića kao što je čovjek. Taj autor kaže da naš mozak taj problem rješava tako što sam popuni praznine i na taj način nužno deformira konačnu sliku. Deformira ju u pozitivnom smislu ukoliko je riječ o ljudima kojima smo naklonjeni, a pojačava i uveličava negativan dojam ukoliko je to netko koga baš ne simpatiziramo. Upravo to veli Blake kada govori o hranjenju i rastu emocija unutar nas.

Izuzetno dobar primjer navedenog daje Moliere u svojoj komediji „Tartuffe“ kada Dorina, jedna od protagonistica, opisuje Tartuffove postupke. Dorina ima izrazito negativno (i opravdano) mišljenje o Tartuffu kao osobi i sve govori s ciljem da dokaže tu negativnost, dok Orgon, kome su riječi upućene, misli da je Tartuffe svetac i, kao što je gore rečeno, interpretira negativno mišljene riječi kao pozitivne, zahvaljujući svojoj općinjenosti Tartuffovim likom i djelom. Dorina mu priča o teškoj bolesti njegove (Orgonove) supruge ali njemu je na pameti samo njegov (lažni) svetac Tartuffe. Spremní smo sve deformirati, bilo pozitivno ili negativno, ovisno o našem stavu ili raspoloženju prema određenoj osobi.

<p>DORINA: Gospođu prekjučer groznica potrese, Jedva živu glavu od boli iznese. ORGON: A Tartuffe? DORINA: Zar Tartufe? On – da je divota! Sav se sja i širi od dobra života. ORGON: Jadni čovjek! DORINA: A kad se spustilo veče, Nju trga u glavi, u utrobi peče, Ni mrvice hrane okusila nije. ORGON: A Tartuffe? DORINA: Taj smaza jarebice dvije, I još doda tomu, nije se ni stresio, Od ovčijeg buta isjeckano meso. ORGON: Jadni čovjek! DORINA: Zatim te čitave noći Gospođa ni časka nij' sklopila oči; Vrućice su tresli mlazovi je vreli, Do ranog smo jutra uz krevet joj bdjeli.</p>	<p>ORGON: A Tartuffe? DORINA: Sav trom već od obilna jela, Glava mu s ramena opasti je htjela, U krevet se baci, i san ga uhvati, Spavao je čvrsto sve do kasnih sati. ORGON: Jadni čovjek! DORINA: Jedva nama da popusti, da otvori žilu gospođa dopusti. Bolest joj je smjesta krenula na bolje. ORGON: A Tartuffe? DORINA: On odmah, vrlo dobre volje, Da ojača dušu nakon svih tih zala I krv što si pustit gospođa je dala, Da naknadi, popi četir' kupe vina. ORGON: Jadni čovjek! DORINA: Tartuffe zdrav je. Gospođina Bolest prođe. Idem da joj javim sada, Zbog bolesti njene očaj što vas svlada.</p>
--	---

Blake nas upozorava da, iako možda nismo svjesni tog procesa, on se ipak neometano odvija i poput bolesti raste u nama, jer mi ga hranimo svojim mislima i emocijama. Kao i bilo koja bolest ono raste od mikroskopskog organizma do nečega dovoljno velikog da nas ubije. Možemo to zamisliti kao zametak raka. On je na početku mikroskopski malen, ne primjećujemo ga, ali on raste i raste. Postaje sve veći dok se u našem tijelu ne pojavi jedan novi entitet koji više ne možemo ignorirati i kojega moramo, htjeli ne htjeli, biti svjesni. U našoj pjesmi na kraju tog procesa rađa se sjajna, rumena jabuka. Nešto novo dolazi na ovaj svijet. U govorniku se dogodila simbolička i stvarna promjena koja je predstavljena kao privlačan plod jabuke. Sjetite se, Blake kaže, sunčamo je osmjesima i ugladenim ponašanjem a hranimo je otrovom i negativnim emocijama. Izvana je privlačna a iznutra otrovna. Neprijatelj vidi taj lijepi plod, ušulja se, pod okriljem noći, u govornikov vrt, pojede jabuku, otruje se i umre. Ali, to još uvijek nije ono najgore. Našem govorniku, koji je inicijalno bio dobar, JE DRAGO što je njegov neprijatelj otrovan tj. mrtav. Kakvome čovjeku može biti drago vidjeti nekoga otrovanog u svojem vrtu? Samo lošem ili monstroznom čovjeku, čovjeku koji je godinama držao u sebi, hranio, njegovao i pažljivo prikrivao otrovne emocije. Naš govornik se nehotice, preobrazio u jako lošu i okrutnu osobu, kojoj je drago što su njeni neprijatelji mrtvi. Ono što je bilo namijenjeno prema vani, prema neprijateljima, donosi neželjene, ali neizbježne promjene unutra, neprimjetno mijenjajući inicijalno dobru osobu.

To bi bilo otprilike ono što je očito. Sada ćemo pogledati kako principi opisani u pjesmi funkcioniraju u stvarnom životu i kako pjesma funkcionira u stvarnim, konkretnim životnim situacijama. Prije nego što nastavite dalje, vratite se nazad i još jednom pročitajte pjesmu tako da imate u glavi sadržaj i da možete pratiti paralele povučene između pjesme i interpretativnih primjera.

Pjesma govori o odnosu među ljudima s kojima se često vidamo i na koje smo svakodnevno upućeni, što značajno doprinosi njenoj relevantnosti u našim životima jer se scenario opisan u pjesmi vrlo često događa u odnosu s našim najbližima. Ukoliko nas živcira netko koga vidamo jednom godišnje to uopće nije bitno. To je lako zaboraviti jer se ne događa na svakodnevnoj bazi i brzo izbljedi i nestane iz sjećanja. Ali, naši najbliži su tu svaki dan i ukoliko se problem s njima ne riješi dok je u začetku, on će, kao što Blake kaže, gotovo sigurno rezultirati nečim gadnim ukoliko prođe dostatan vremenski period. Sjetite se samo s kim se najviše i najčešće svađate! Tko je u stanju pronaći i izvući i onaj mali živac u peti za koji niste ni znali da ga imate? Naši najbliži: roditelji, braća, sestre, dečki, cure, školske ili radne kolege itd. Zašto? Iz jednostavnog razloga što ste svakodnevno skupa i čisto statistički imaju najveće šanse ići vam na živce i zato što sa svojim najbližim imate dugu povijest manjih ili većih razmirica, svađa i neriješenih problema koji su u normalnom raspoloženju prikriveni navikama i uljudnošću. Recimo da jedna porodična svađa krene oko toga što niste oprali svoj tanjur! Šta najčešće izađe iz toga? Izađe to da se počne nadovezivati na tanjur gomila stvari koja je možda povezana, a možda i nije, s neopranim tanjurom. Obično bude nešto poput: Nisi uradio to ni jučer? Neki dan si ostavio čarape na podu? Nisi nikada usisavala kuću? Nikada ne završavaš poslove! Zašto ja moram sve sam? Nisi ni od kakve koristi! S tobom samo problemi! Sjećaš se kad' si napravio ovo? Sjećaš se kad' si napravio ono... I ovako se to veze dok netko ne eksplodira i ne kaže neke ružne stvari koje kasnije redovito požali ali onda biva prekasno. Pogotovo, ako ne daj Bože dođe do nasilja – što se nažalost vrlo često dešava. Sjetite se samo koliko često u novinama ili na TV-u možete pročitati ili čuti vijesti iz crne kronike, poput: „Ubio ženu a ranije nije pokazivao nikakvu sklonost nasilju“, „Tinejdžer ukrao očev pištolj i ubio nekolicinu vršnjaka, a bio je tako miran dečko“, „Majka ugušila dijete“ itd. I

nakon takvih tragedija svi se pitaju otkuda takvi slučajevi. naizgled niotkuda, ali Blake tvrdi suprotno. Ništa ne proizilazi iz ničega! Svi ti slučajevi vjerojatno imaju svoju povijest događanja, neraščišćenih računa, repova raznih vrsta, svjesno i nesvjesno akumuliranih problema itd. Stvari se trpe, prikrivaju uljudnošću, guraju pod tepih dok to ne preraste u nešto drugo, nešto novo, nešto ružno, nešto što mi ne kontroliramo više. Vratite se još jednom na pjesmu i pročitajte je imajući u vidu ovakav rasplet događaja i vidjet ćete da je pozadina događaja, koje možda čak ni sami sudionici nisu svjesni, vrlo vjerojatno nalik tijeku događaja opisanome u pjesmi. Vaša zadnja stvarno neugodna svađa, zadnja tuča, zadnji veći sukob sigurno imaju sličan scenario. Rijetko tko se krvavo potuče ili gadno posvađa zbog samo neoprano tanjura. Uvijek tu ima mnoštvo stvari u pozadini.

Osim na gubitak kontrole nad emocijama pojedinačne osobe, pjesma se može vrlo dobro primjeniti i kao objašnjenje raspada bivše Jugoslavije i mnogih drugih država. Idemo malo proanalizirati tu bivšu

Jugoslaviju. Pred stvaranje Jugoslavije njeni narodi su se smatrali bliskima jedni drugima i iz ljubavi, interesa, prisile itd. – kako na čijoj strani- pala je odluka da se formira ta državna tvorevina. Na početku su svi jedni o drugima mislili kao o prijateljima i na taj način i rješavali probleme koji su se odmah po osnutku države počeli pojavljivati. Prijatelji misle dobro jedni o drugima, spremni su na razgovor, suradnju, kompromise i stvari su se kako-tako rješavale dokle god je vladala svijest o međusobnom prijateljstvu korespondentnih naroda. Ipak, nakon par desetljeća stvari se neprimjetno počinju mijenjati. Javlja se zrno sumnje da ti narodi i nisu baš toliki prijatelji! Javlja se svijest o relativno lošem životu i onda se svjesno ili nesvjesno tražio krivac. A krivac je uvijek negdje drugo. Možda su Slovenci mislili da su ostali narodi priprosti Balkanci koji se nikada ne mogu dovoljno kultivirati da se u cijelosti okrenu Zapadu. A Bosanci su svakako glupi, pa tko bi želio s glupanima biti u istoj državi?

Crnogorci samo ljenčare. Zašto bi mi ravnopravno dijelili novac kada oni apsolutno ništa ne rade a mi crnčimo kao robovi? I na kraju svima isto? Svi su mislili da im je loše zato što je Srbija stvarno ili navodno krala novac ostalih republika budući da je Beograd bio glavni grad itd. Izvjesno je da je prijateljski stav nestao, da se počelo misliti loše o drugima a da je, kao što kaže Balašević u svojoj pjesmi „Soliter“ „fasada držala dok su temelji klizili.“ (Pročitajte, molim vas, sada još jednom Blakeovu pjesmu!) Stvari su se godinama gurale pod tepih a izvana su svi bili ljubazni, uglašeni i govorili o prosperitetu i ugodnom suživotu. A otrovna jabuka je rasla i bujala i kada su bili i kada nisu bili svjesni toga! Dok se nije desila eksplozija i dok ta promjena nije postala vidljiva. Na svijet je došlo, rodilo se nešto novo, nešto zlo, nešto što je godinama bilo zapretano ali što je neumoljivo raslo. Buknuo je rat i odjednom je svima bilo drago da im neprijatelji „leže mrtvi ispod jabuka.“ Često se pitamo otkuda se pojavljuju ti silni ratni zločinci, ljudi koji su u stanju ubiti žene, djecu, starce, zarobljenike? Tko je sudjelovao u ratu? Mi, naša rodbina, bivši i sadašnji susjedi, bivši i sadašnji prijatelji, bivše i sadašnje kolege? Pa otkuda odjednom takva promjena u nekim ljudima? Kada se uzme u obzir toliko desetljeća pritajene mržnje ili neprijateljstva, međusobnog okrivljivanja i prebacivanja za sve učinjeno i neučinjeno lako je razumjeti odakle su se pojavili monstri koji su činili zvjerstva u ratu. Ukoliko nekoga mrzite 20-ak godina i svjesno ili nesvjesno ga okrivljujete za sve loše što se događa državi i vama, onda je lako zamisliti ljude kojima je drago da su im neprijatelji mrtvi. Takvi ljudi su u stanju počiniti svakakva nedjela. I to nerijetko i s uživanjem! Otrovna jabuka nije samo otrovala neprijatelje nego je nakon toliko proteklog vremena otrovala i onoga tko ju je stvorio i hranio u sebi.

Ovaj primjer se ne mora doslovno shvatiti kao egzaktno objašnjenje i ne mora se u dlaku slijediti ovaj niz misli ali objašnjenje i slikovit primjer raspada države i zle krvi među nekadašnjim sudržavljanima se može pronaći bez većih problema u Blakeovoj pjesmi. Uzeo sam primjer Jugoslavije zato jer nam je najbliži ali stvar funkcionira i na drugim primjerima. Primjenite slijed misli i događaja iz pjesme na stvaranje Europske unije, na stvaranje i raspad Sovjetskog saveza, na američki građanski rat, na stvaranje njemačkog Trećeg Reicha i vidjet ćete da objašnjenje jako dobro funkcionira.

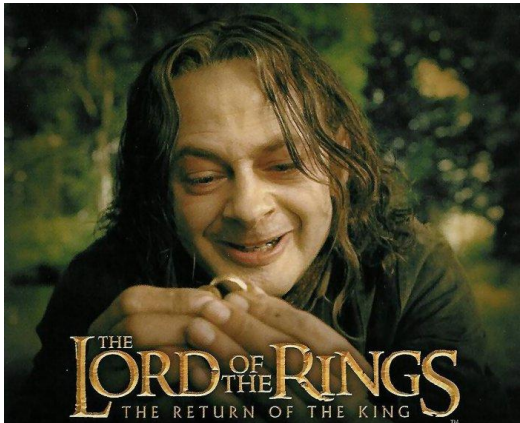
Nadalje, pjesmu možemo interpretirati i u kontekstu financija, kako individualnih tako i na svjetskoj razini. Kako ljudi, države, burze (Wall Street) bankrotiraju? Jednostavno! Zbog neriješenih malih problema. Dovoljno je svaki mjesec trošiti malo više nego budžet može podnijeti. Ispočetka to uopće nije neki problem. Ali, ukoliko mu damo dovoljno vremena, taj inicijalno mali problemčić će rasti a svi ljudi kojima se to desi, ili dešava, će se upinjati iz petnih žila da se to izvana ne primjeti (sunčao sam ih osmijesima i sitnim obmanama – kao što kaže Blake). Ako povećate brojke dobit ćete plauzibilan razlog za propast mnoštva privatnih firmi na lokalnom, državnom, regionalnom i svjetskom nivou. Na početku, kada se pojave problemi svi su spremni na suradnju ukoliko je riječ o nekome koga smatrate prijateljem ili nekim od koga imate koristi. Postoji dobra volja za reprogramiranjem duga, za novim kreditom itd. Ali, ako se klima malo izmijeni i ako odnosi zahlade, stvari postaju ružne. Razumijevanje nestaje i drugu stranu se počinje okrivljavati za sve moguće. Neriješeni problem, neriješeni dug neumoljivo raste, komplicira se i truje sve upetljane. Kada stvari usljed nebrige postanu ozbiljne i ne mogu se više ignorirati tj. kada izrastu u nešto novo, nešto vidljivo, nešto prijeteće onda za takvo stanje nije nikada kriva dotična osoba, nego netko drugi: loša država, lopovi i prevaranti, lažni prijatelji, obitelj koja nas ne podupire itd. Svatko nađe, kao što je ranije spomenuto, način na koji će hraniti to nezdravo stanje duše i uma. Ali

naoko je sve uredno. Svi se upinju iz petnih žila da okolina ništa ne primjeti! Možda se podižu i novi krediti da se dobije privid boljitka ili stabilnog poslovanja, da se u to uvjere susjedi, prijatelji, partneri itd. Ali dug nezaustavljivo raste prikrivali mi to ili ne. Dok ne izraste u otrovnu jabuku, koja nužno rezultira razaranjem porodica, prijateljstava, poslovnih odnosa a, kao što je lako vidjeti na vijestima, i doslovnom smrću.

Primjenite ovo konkretno na slom bankarskog i financijskog sustava u Americi koji je za posljedicu imao krizu i recesiju svjetskih razmjera i koja je vrlo vjerojatno bila i jedan od važnih uzroka ratova u Iraku i Afganistanu. Počelo je tako nevino. Amerikanci i Arapi su bili tako veliki prijatelji. Amerikanci su prigrlili sebi Osamu Bin Ladenu i tretirali ga kao prijatelja i svi su bili altruistični i puni razumijevanja za drugu stranu dok je vladalo prijateljsko ozračje. U jednome momentu odnosi i interesi se mijenjaju. Neprimjetno. Onda je neko vrijeme vladalo ozračje kulture, uljuđenosti i hladno-civilizirane komunikacije. A unutra je sve ključalo. Na kraju je Arapima Amerika postala krivac za sve loše na svijetu. Rodio se terorizam; rodio se novi, krvoločni Osama Bin Laden kojega Amerika isto tako okrivljuje za sve loše u svijetu. A bili su tako dobri prijatelji!!! Smiješno je malo, ali je istinito i plauzibilno. Pročitajte još jednom pjesmu u kontekstu Amerike i Bin Ladenu i vidjet ćete da stvar izvrsno funkcioniра. I još uvijek obje strane hrane sebe i svoje pristaše „prikladnim“ emocijama i za sve okrivljuju one druge. A uglavnom sve i krene iz malog, naoko nebitnog problemčića koji se uz dovoljno vremena pretvori u otrovnu jabuku koja možda otruje neprijatelja ali i koja nepovratno mijenja i onoga tko ju je hranio možda i dugi niz godina. Pouka svega je da stvari koje nas živciraju, koje nam smetaju treba, ukoliko je

moguće, zaboraviti i nikada više ne misliti o njima. Ali, ako znamo da nam je to u određenim slučajevima i s određenim osobama nemoguće onda ih treba raščistiti dok su u povojima, dok su male. Svatko ima granicu, svatko ima limit bio on viši ili niži i kada se jednom taj limit pređe onda dolazi do nekontrolirane erupcije koja svima nanosi štetu. Mala rupica na brani, koja nije bila zakrpljena na vrijeme ima za posljedicu poplavljanje čitave doline i/ili gradova. Možda je i slučaj s Bin Ladenom krenuo od obične prepirke i osobnih zamjerki a svi smo svjesni u šta je to sve izraslo. Kao što sam već negdje spomenuo, Gavrilo Princip i princ Ferdinand nisu ni po čemu bili značajni da bi zbog njihova dva života bio pokrenut jedan svjetski rat. Ali, iza tog nemilog događaja je stajalo možda i stogodišnje akumuliranje neraščišćenih računa među raznim državama svijeta a dotično ubojstvo je bilo samo trenutak erupcije vulkana u kojem je vatra tinjala dugo vremena, svesrdno hranjena sa svih strana.

zbog svoje plemenitosti i širokogrudnosti i izabran da nosi prsten. Ipak, čak i takvo moralno uzvišeno biće potpada pod utjecaj zla iz prstena zbog svakodnevnog nesporednog kontakta s njim. Tijekom filma jasno je vidljiva korupcija i kvarenje njegovog karaktera i da nije uspio na vrijeme uništiti prsten, vrlo je izvjesno, da bi uz još malo vremena zlo iz prstena preobrazilo Froda u degenerirano biće poput Golluma. Film izvrsno pokazuje i dokazuje da je čak i najplemenitijim ljudima nemoguće svakodnevno nositi zlo u sebi ili na sebi, a da nas ono ne preobrazi u neku negativnu verziju nas samih.

Ima još nekoliko primjera koji mi padaju na pamet ali mislim da sam već pretjerao pa ću ovdje stati. (Ukoliko baš želite još, pročitajte pjesmu još jednom, razmislite malo o ovim recentnim demonstracijama u našim gradovima, primjenite pjesmu na to i vidjet ćete da će se pojaviti prilično logično objašnjenje svega. Ali,

Jako dobar i plastičan primjer transformacije možemo pronaći u Tolkienovoj knjizi „Gospodar prstenova“ ili u korespondentnoj filmskoj adaptaciji u režiji Petera Jacksona. U filmu se pojavljuje biće zvano Gollum, koje je inicijalno bilo mali hobit, prosječnog karaktera a tijekom radnje knjige (filma) pod utjecajem zlom ispunjenog prstena, kojeg ljubomorno drži uz sebe, Gollum degenerira u nešto što samo izdaleka podsjeća na čovjekoliko biće. Isti princip se ponavlja i s drugim likom,

Frodom, koji je inicijalno jako plemenito biće i baš je

to je za domaći.) Poanta je, mislim, vidljiva. Blake i poezija općenito itekako imaju šta reći modernome čitatelju ukoliko je on voljan posvetiti im malo vremena i strpljenja. Velika djela ostaju velika djela za vijeke vjekova i to je ono što ih čini velikima. Uvijek imaju šta reći ukoliko smo spremni slušati. Kao što je rečeno negdje gore u tekstu, najvjerojatnije je da je problem u početnome stavu prema poeziji kao nečemu dalekome, stranome, nerazumljivome, nepraktičnome, udaljenom od nas i od realnog života. Dakle, ako malo modificiramo taj negativan stav možda u njoj otkrijemo dobrog prijatelja i suputnika, punog razumijevanja i upotrebljivih savjeta za život, rast i ugodnije obitavanje na ovoj našoj čudnoj lopti. A ovo je samo jedna pjesma – toliko toga tu ima!!! No, čiča miča ...

B.M.